

Iskate vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniki prostori:
2667 S. Lawndale Ave.

Office of Publication:
2667 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

XXVIII. LETO

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 14, 1935, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., TOREK, 21. MAJA (MAY 21), 1935.

Subscription \$6.00 Yearly.

STEVE—NUMBER 99

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Bogati farmerji se navdušujejo za "newdealsko" politiko

Organizirali so pohod v Washington, da tako pokažejo, da podpirajo načrte poljedelskega departmanta. Roosevelt jih je prijazno sprejel in jim napravil lep govor, obenem pa je okrtal kritike. Skeptiki pravijo, da je bil pohod naroben

Washington. — (FP) — Washington je dolgo ni videl kakšnega pohoda s strani "suverene države", kakor jih je na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

To monotonost so pretrgali te bogati farmerji, ki so "pri- tirali" v Washington pet ti- močni. Prišli so v Pulmanovih vozovih od severa in juga — dve plantazniki z juga — ter nastanili v najboljših hotelih. Niso amandirane treh AAA.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Na primer navajen prejnjata, ko so periodično prihajali terani in nato brezposelni terni farmerji ter zahtevali ne- tudi zase.

Domače vesti

Deklica ubita v avtni nesreči
Chisholm, Minn. — Lorraine Tomšič, šestletna hčerka družine Tomšič, je 12. t. m. prišla pod kolesa tovornega avta, ki jo je na mestu ubil. Deklica je hotela prekorati cesto, ko se je vračala iz šole domov v spremstvu svoje sestrice in padla pod truk, ki je privozil mimo. In- katerega je vozil Louis Vukonich.

Članica pobita na cesti
Sharon, Pa. — Frances Cimperman, članica SNPJ, je bila težko pobita, ko jo je podl avtomobil, ki je pridrvel po cesti. Nesreča se je zgodila, ko se je vračala iz bolnišnice, v kateri se zdravi njena hčerka Molly, ki je tudi članica jednote. Obema želi- mo hitro okrevanje.

Nova grobova
Cleveland, O. — Tu je po dolgi bolezni umrl John Russ, star 49 let in doma iz vasi Paka, fara Struga pri Dobrem polju. V Ameriki je bival 29 let in tu zapušča soprogo, štiri hčere, enega sina, brata in več drugih sorodnikov.

Barberton, O. — V tukajšnji bolnišnici je umrla Angela Zaggar, rojena Usnik, stara 35 let in doma iz Krvave peči. Tu zapušča moža, dva sinova in dva brata ter strica v Warrenu, O. Bila je članica JSKJ in SZZ.

Nova grobova v starem kraju
Cleveland, O. — Fannie Eckart je dobila iz domovine žalostno vest, da ji je umrla mati Neža Bricej v Bizoviku pri Ljubljani v visoki starosti 80 let. Tu zapušča dve hčeri, v starem kraju pa tri sinove in tri hčere ter veliko število sorodnikov.

Girard, O. — Ana Jaklevich je prešla iz starega kraja vest, da ji je v Griblah v Beli Krajini umrla mati Barbara Klobučar, stara 86 let. Doma zapušča eno hčer, v Ameriki pa enega sina in eno hčer.

Mora igrati za sirote
Cleveland, O. — F. Jankovich, mlad slovenski godec, ki je bil nedavno aretiran zaradi šestih prometnih prestopkov, ko je dirjal s svojim avtom po cesti, da ne bi zamudil nastopa na slovenskem radioprogramu, je zadnji četrtel stal že drugič pred sodiščem, kjer je priznal svojo krivdo. Sodnik ga je najprej obsodil na plačitev globe \$57, pozneje pa je globo suspendiral pod pogojem, da gre do 29. maja igrati vsaj v tri sirotišnice in tri bolnišnice za jetične. Jankovich je naloženo kazen z veseljem sprejel.

Obisk
Chicago. — Gl. urad SNPJ je prošlo soboto obiskal Vincent Mikolich iz Aurore, Minn.

Boji brezposelnih delavcev v Kanadi

Stavke in nemiri valovijo po industrijskih krajih

Toronto, Canada. — (FP) — Kanadski brezposelni delavci, katerih je okrog 1,200,000, so prav taki reveži kakor njih tovariši v državah, kjer lečijo krizo z dolo, na primer v Združenih državah. Brezposelnost leči- jo z religinim delom in z dolo, ki dobiva izraz v kršnih linjah.

Povsem naravno je, da v de- želi valovijo večji ali manjši nemiri in tudi stavke religin delavcev. V Yorktonu, Sask., je bila daljša stavka religin delavcev, ki so končno izvojevali zvišanje podpore in dosegli nekoli- ko boljše delovne pogoje. V Crowlandu, Ont., so brezposelni dobili 10% zvišanje relifa na sličem način, dasi je bilo več vo- diteljev aretiranih in so na pro- stem pod kavčijo.

V provinci Ontario pa groze brezposelnosti, ki so organizirani v provinčni federaciji, s splošno stavko za zvišanje podpore. Za- stavkali so tudi religin delavci v Edmontonu, Alberta. Ko je mestni svet zagrozil prvi skupni stavkarjev, da jim bo vzel podporo, če se ne vrnejo na de- lo, so se jim pridružili vsi ostali brezposelni.

Relifno delo je organizirano na sličem način kakor v Zdru- ženih državah, to je brezposelni — ne vsi — si služijo borni relif z delom. Stroške nosijo zvez- na, provinčne in občinske vlade, vsaka eno tretjino.

V N. Sydneyju, N. S., in v St. Johnu, Newfoundland, je prišlo že do večjih demonstracij brez- poselnih, ki so se zaključile s spopadi med policijo in demon- stranti. Kolonija Newfoundland je nedavno zgubila dominionski status in so vlado prevzeli kron- ski zastopniki. Vzrok je slaba gospodarska situacija. V St. Johnu je nedavno prišlo tudi do večjih nemirov, v katerih je po- licija napadla demonstrante, nakar so slednji napadli trgovine in si sami pomagali.

Položaj v tej koloniji je gra- fično opisal londonski Daily Herald: "Na cestah vidite bedne ženske in otroke, ki nosijo vlad- no juho v najrazličnejših poso- dah, od vodnih 'pele' do navad- nih plehnatih škatal za barvo. Prejemalci dole, sestradani, da komaj stoje na nogah, kidajo snež; drugi zopet toležejo kame- nje v vladnem kamnolomu in si s tem služijo dolo."

Povprečni stroški za podpira- nje brezposelnih so v februarju znašali komaj \$1.83 na osebo. To je vse, kar kanadski kapita- lizem nudi brezposelnim. Radi naraščajoče draginje je njih po- ložaj danes še precej slabši.

ABESINSKA VLA-DA ODPRAVILA TLAČANSTVO

Nova odredba je odgo- vor na italijansko obdolžitev

RIM ODKLONIL IN- Tervencijo

London, 20. maja. — Abesin- ski cesar Haile Selassie je s po- sebnim odredbo odpravil tlačan- stvo in poleg tega je tudi iz- načil davčni sistem. Tako se gla- se poročila, ki so dospela v Lon- don iz glavnega mesta Abesinije.

Ta odredba je očividno odgo- vor na obdolžitev, ki jih je ne- davno prinesel italijanski tisk, da je tlačanstvo razširjeno v A- besiniji in da je naloga Italije, da odpravi to sramoto.

Vesti, ki jih je prejelo london- sko časopisje, govore, da je abe- sinsko ljudstvo navdušeno po- zdravilo cesarjevo odredbo. V vseh krajih dežele so bile v teku velike proslave in sodijo, da je okrog pet milijonov ljudi po dol- gih stoletjih dobilo svobodo.

Celo potem, ko je Abesinija postala članica Lige narodov, ni vlada podvzela nobenega koraka za odpravo tlačanstva in prisli- ljeneja dela. Tlačanstvo je bilo tako ukoreninjeno, da protesti Lige narodov proti temu siste- mu niso nič zalegli. Abesinija je bila stoletja središče dobičkanos- ne trgovine z afriškimi sužnji. Šele 1. 1924 je morala vlada na pritisk Lige narodov sprejeti za- kon, ki določa težke kazni za tr- govce s sužnji.

Rim, 20. maja. — Razkol med Italijo in Abesinijo, ki obeta vo- jno v vzhodni Afriki, se je pove- čal, ko je rimska vlada naznanila, da ne bo priznala dveh čla- nov, katere je Abesinija imeno- vala v skupno italijansko-abesin- sko komisijo, ki naj bi porava- nala spor med obema državama.

Zastopnika, katere je Abesi- nija imenovala kot svoja repre- zentanta, sta ameriški profesor Pittman B. Potter in Albert de la Parabelle, sloviti francoski od- vetnik.

Sovjetski letalski eksperti v Chicagu

Chicago. — Zadnje dni je do- spel sem A. N. Tupolov z dele- gacijo sedemnajstih letalskih strokovnjakov iz Sovjetske uni- je z namenom, da proučava a- meriško letalstvo. Tupolov je po- vedal, da 50,000 mladih Rusov že študira avijatiko v sovjetskih letalskih šolah. Cilj sovjetske vlade pa je, da število letalskih študentov doseže najmanj mi- lijon. Tupolov je rekel, da letal- stvo v Rusiji je za mladino naj- večji sport kakor "baseball" v Ameriki.

STIRINAJST UBITIH V JUGOSLAVIJI?

Dunaj, 20. maja. — Nepotrjena poročila javljajo, da je bilo v soboto 14 oseb ubitih v poulič- nih bitkah na Hrvaškem in v Sloveniji. Povod bitkam je ba- je dala odredba, ki določa, da morajo slovenski in hrvaški re- krutje opravljati vojaško služ- bo v Macedoniji. V Ljubljani se je zbrala večja skupina lju- di, ki je razvila prepovedano slovensko zastavo, kar je izva- lo bitko med njo in srbskimi čet- ami ter policijo.

Slovenski in hrvaški novinci pravijo, da jih hoče Belgrad ka- znovati, ker se upirajo režimu. Zato je odredil, da morajo v Macedonijo, kjer je podnebje nezdravo, v slovenske in hrva- ške kraje pa pošilja Srbe. Hrvat- je v Sloveniji tudi dolže bel- gradsko vlado, da jih je oropala za več mandatov pri volitvah, ki so se vršile 5. maja.

Uradna belgradska poročila- na agentura zanika poročila o velikih izgradih na Hrvaškem in v Sloveniji ter trdi, da pre- vladuje mir po vsej Jugoslaviji.

Rusija zgradi tri velika letala

Moskva, 20. maja. — Svet ljudskih komisarjev je odredil gradnjo treh velikanskih letal istega tipa ko letalo Maksim Gorkij, ki je bilo največje na svetu in katero je zadnjo sobo- to treščilo na tla v bližini Mo- skve in je nesreča zahtevala življenje 49 ljudi. Zrtve nesre- če bodo danes pokopane v bliž- ni donskega samostana z veliki- mi častmi.

Novi spopadi med naciji in katoliki

Monakovo, Nemčija, 20. ma- ja. — Spopadi med katoliki in Hitlerjevi nadapalnimi četami se nadaljujejo. V zadnjih dneh je bilo v pouličnih bitkah ranje- no večje število ljudi.

Do konflikta je prišlo, ker je kardinal Faulhaber odredil po- biranje prispevkov za katoliške dobrodelne organizacije, proti čemur naciji protestirajo.

Belgijska komi- sija za splošno vojaško dolžnost

Bruselj, 20. maja. — Posebna vojaška komisija je priporočila parlamentu, naj uvede splošno vojaško dolžnost in podaljša vo- jaško službo na 18 mesecev. Do- slej je vojna služba trajala od osmih mesecev do enega leta. Komisija je dalje priporočila konstrukcijo novih trdnjav, da še bolj utrdi svoje meje.

Vojaško vežbanje otrok v Turčiji

Ankara, Turčija, 20. maja. — Turski kabinet je na večerajnji seji odobril načrt za vojaško vežbanje pol milijona otrok obeh spolov. S tem je sledil Mussoli- nijevemu zgledu, ki je nedav- no ustanovil otroško armado. Turski kabinet je dalje povečal tudi število rezervnih častnikov.

Rusija se baha s svojo armado

Moskva, 20. maja. — Predsed- nik sovjetske Rusije Kalinin je pred skupino visokih vojaških častnikov izjavil, da je vlada po- večala svojo oboroženo silo na milijon mož in da je dobro pri- pravljena, da odbije napad so- vraznikov, ki bi se hoteli pplasti- ti ruskega ozemlja.

Pet ubitih v poli- tični bitki v Mehiki

Mexico City, 20. maja. — Poro- čilo, ki ga je prejel tukajšnji list "Universal", se glasi, da je bilo pet oseb ubitih in 14 ranjenih v volilnih izgradih v mestu Coro- nango v državi Pueblu.

FRANCIJA SKUŠA RAZTEGNITI VAR- NOSTNI PAKT

Razgovori med Lava- lom in predstavniki poljske in nem- ške vlade

MOSKOVSKA KON- FERENCA USPEŠNA

Krakov, Poljska, 20. maja. — Pierre Laval, francoski zunanji minister, se je tu sestal s pre- dstavniki Poljske in Nemčije. Konferenca je trajala več ur, to- da so podrobno razpravljali o bo- javljeni. Neuradno poročajo, da je Laval skušal pridobiti obe državi za pridružitve in podpis varnostnega pakta za vzhodne države na bazi pred kratkim sklenjene francosko-ruske po- godbe vzajemne vojaške pomoči.

Nemčijo je na konferenci za- stol general Wilhelm Goering, Hitlerjeva desna roka, Poljsko pa Josef Beck, zunanji minister. Laval je napram reporterjem po- končani konferenci izjavil, da je zadovoljen z rezultatom razgo- vorov, zastopnika Poljske in Nemčije pa nista podala nobe- nega komentarja.

Pozneje so se državniški sestali na sijalnem banketu, katerega je priredil zunanjim državnikom poljski zunanji minister.

General Goering je po banke- tu odšel v Varšavo v spremstvu poljskega generala Edwarda Rydzmigijskyja. Izvedelo se je, da je Goering dobil od Hitlerja po- sebne instrukcije, naj konfirma z načelniki poljske armade.

Laval je večeraj odpotoval v Pariz in medpotoma se bo usta- vil v Berlinu, kjer bo obiskal Hi- tlerja in druge voditelje nacijs- ke Nemčije.

V razgovoru z reporterji je Laval dejal, da je bil njegov se- stanek s sovjetskimi državniki v Moskvi uspešen in je rezultiral v tesnejšem prijateljstvu med Francijo in sovjetsko Rusijo.

Zmerni elementje zmagali na Češkem

Praga, 20. maja. — Uradni krogi so naznanili, da so pri splošnih volitvah zmagali zmerni elementje, ki podpirajo poli- tiko zunanjega ministra Bene- ša. Benešova stranka je dobila deset odstotkov več glasov ka- kor pri zadnjih parlamentarnih volitvah.

Nemška nacijska manjšina, ki jo vodi Konrad Hellein, tudi izkazuje porast glasov, toda ta porast ne ograža češoslovaške republike, pravijo uradni krogi.

Gonja proti Macha- dovim pristašem

Havana, Kuba, 20. maja. — Ku- banski kabinet je naznanil, da je podprl odredbo, ki določa, da se vse politike, ki so pomagali bivšemu predsedniku Kube Ger- ardu Machadu, odstrani iz po- litičnega življenja. Imena tistih, proti katerim je odredba naper- jena, niso bila objavljena, sodijo pa, da jih je nad dvesto. V tem številu so vključeni vsi, ki so kot kongresniki in senatorji 1. 1929 glasovali za načrt, na podlagi ka- terega je Machado dobil dikta- torstvo oblasti. Vsem tem bo vla- da onemogočila politične aktiv- nosti in nekaterim pretjeto dra- tične zaporne in denarne kazni.

Kraval na Sin- clairjevem shodu

Los Angeles, Cal., 20. maja. — Na tukajšnjem shodu Sinclair- jeve "epične" lige, na katerem je Sinclair nastopil kot glavni go- vornik, je prišlo do velikih de- monstracij, ko je govornik ob- dolžil komuniste, da hočejo izra- biti njegovo gibanje v svojo ko- rist. Komunisti so vpili, da mora Sinclair utihniti in končno je bi- la pozvana policija, ki je vrgla demonstrante iz dvorane.

Senatorji (od leve na desno) Hastings, McNary in Borah. Šlika jih kaže, ko prihajajo iz Bele hiše, kjer so konferirali s predsednikom Rooseveltom.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: na Zdravko drave (levo Chicago) in Kanado
\$4.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na Chicago
in Cleveo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta, \$1.87 na četrt leta.Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveo \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.Člani glasilo po doporabi. Rokopisi dopisov in nameročenih
članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrsto pošiljatelj le v slobo, če
je priložil poštino.Advertising rates on agreement. Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s letom:

PROSVETA

2627-28 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Še nekaj o naprednosti

"Father" Milan Slaje iz Loraina, O., je zadnji teden napisal tri klastre dolgo polemiko v A. D. o naprednosti. Iz tega, kar je napisal, je jasno, da lahko še pike milje in milje dolgo stvar, pa bo še vedno tam, kjer je. Ne bo nič napredoval!

Polemika je velika konfuzija. V isti sapi maha po Prosveti in Enakopravnosti, da ne veš, kdo je kdo in kaj je kaj. Pisec ne vidi razlike med našim načelnim programom in clevelandskim "kulturnim kavsom" pa meša vse v enem loncu kakor kakšen srednjeveški alkimik. To ni napredno! To je navadno brazdanje!

Slaje je zapisal na rovaš Prosvete: "Po vsem tem se čudim Prosveti, ki me vprašuje, ali me ni sram zapisati, da je edini znak slovenskega napredništva, ako zna kdo prav glasno zabavljati čez vero, duhovnike in Cerkev. Močno se čudim, da si upa Prosveta to tajiti."

Mi se pa prav nič ne čudimo, ko Slaje zavi-ja! Zakaj ni ponovno predital našega članka" z dne 9. aprila t. l., če mu je za poštenost in resnico? Dotični odstavek, ki ga je Slaje zavil po svoje, se v omenjenem članku dobesedno glasi takole:

"Slaje, ki vse ve in vse prav pojmuje, ve še nekaj, česar mi ne vemo, namreč to, da se naprednost Prosvete ne oзира na značaje in poštenost in da v našo napredno družbo spadajo tudi filmski trgovci, filmske vlačuge, navadne počestnice in celo štirinočel. To je zapisal Slaje in prav nič ga ni sram."

Posten čitatelj naj zdaj sodi. Slaje lahko ve če hoče, na kakšen stališč stoji Prosveta glede filmskih izkoriščevalcev in vlačug, zato bi ga moralo biti sram, ker je zapisal dotične besede, ki so prekleto slabo zrcalo njegove naprednosti. Pri tem ostanemo.

Slaje je v svoji prejšnji polemiki "defini-ral" naprednost Prosvete v smislu, da pri nas je vsakdo napreden, ki zabavlja čez vero, duhovne in cerkev. To njegovo kravčepastirsko "definicijo" smo ovrgli kot jako "cheap" demagogijo. Vemo, kam je to merilo. Slaje in večina njegovih kolegov misli, da ima pri Prosveti opraviti z liberalci starokrškega kova, ki so čez teden zabavljali čez "farje" in njihove kuharice, ob nedeljah in cesarskih mašah so pa kinkali v cerkev in nosili sveče v velikonočnih procesijah. Mi smo daleč od teh hri-navev. Cankar jih je sovražil prav tako kakor klerikalce in mi podpisemo slehno njegovo besedo na račun teh lažnaprednjakov.

Prosveta ne zabavlja. Prosveta se ne briga, kako vi živite v svojem farozu. To je vaša privatna zadeva. Prosveta se tudi ne briga za vaš business, čeprav je res, da držite preproste in nevedne ljudi od poštene izobrazbe in poštenega boja za napredek, za materialni napredek delavca, ki je nemogoče brez osvoboditve iz kapitalistične sužnosti.

Prosveta nič ne zabavlja, temveč samo konstatira dejstva, kadar kritizira klerikalizem, klerikalno taktiko in religiozno mistiko. Toda, če bi Prosveta kritizirala samo to, bi bilo malo. Svobodnomiselstvo, agnosticizem in ateizem še ni dovolj. Tudi med kapitalisti so ateisti, tudi med fašisti so brezverci in po našem niso zaradi tega nobeni naprednjaki. Pri nas mora biti naprednjak cel naprednjak, ne samo polovica ali četrt!

Mi se borimo za popolni napredek — znanstveni, ekonomski, socialni, intelektualni in kulturni! Vse to je celota. Zato velja naš boj predvsem kapitalizmu; nato velja naš boj vsem burbonskim organizacijam, vsem ideologijam in vsem zablodam, ki podpirajo kapitalističen sistem celotno ali deloma, ki hočejo, da ostane vse po starem, ki gledajo nazaj namesto naprej in ki uničujejo pravo demokracijo ter avobodno izobrazbo.

Mi smo na vsaj črti za popolno ekonomsko, industrijsko, socialno in kulturno demokracijo! Kdor je iskreno z nami, smatramo, da je resnično napreden — in če ta program podpiseta Slaje, Coughlin in kdorkoli, ga bomo smatrali za naprednjaka.

Upamo, da to zadostuje.

Slaje je v svoji klastriški polemiki omenil tudi — dva Cankarja. Enega, mladega in socialističnega Cankarja prepustila drage volje nam, drugega iz njegovih zadnjih let, ki se je baže nekaj spokoril in nekaj preklical, obdržal pa zase.

To je kapitulacija! Hvala. Smatramo, da je živel samo en Cankar in drugega ne poznamo. Pisal je samo en Cankar! Dokler nam

(Dolge v zadnji koloni.)

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Relif in pikniki

Library, Pa. — Že dolgo časa ni videti nobenega dopisa iz naše naselbine. Zatorej sem se jaz namenil, da malo opišem tukajšnje razmere.

Delamo še prilično dobro, samo srečen je tisti, kdor delo ima. Veliko jih je tukaj brez dela in večina teh dobiva brezposelnostno podporo. Nekateri so sedaj začeli uposloviti pri javnih delih nekaj dni na dva tedna in si s tem služijo relif. Nekaj jih pa še veseno počiva doma, ker zanje ni ne dela in tudi ne podpore.

Na društvenem polju nimamo kaj napredka, ker večina tukaj živčih Slovencev spada k tej ali drugi organizaciji, novih pa ni.

Naj tudi poročam, da se bo vršila konferenca SSPZ za Library dne 26. maja in po konferenci se vrši piknik na prijetnem prostoru "Turkey Foot School Ground". Prav tam se vrši piknik dne 16. junija društva št. 386 SNPJ. Ker je to nov prostor za piknike in mogoče gotovim posetnikom neznani, se lahko vsakdo ogleda pri Slov. Domu za pojasnilo.

Ker je veliko članov iz bližnjih naselbin kakor tudi doma-čih, kateri spadajo k obema organizacijama, se tem potom uljudno vabijo, da se teh dveh prireditve v obilnem številu udeležite. Za vso postrežbo bo skrbel zato izvoljeni odbor.

Nick Triller (386).

Dnevne beležke

Milwaukee, Wis. — Hearstov dnevnik Milwaukee Sentinel je priobčil v gospodarskem delu lista članek pod naslovom "Great Game of Politics", v katerem se čita med drugim:

Propagandisti iz Bele hiše so hoteli pojasnjevati (po napadu Trgovske zbornice na predsednika), da je to v resnici velika sreča za Roosevelta, ker dokazuje ljudstvu, ki je začelo izgubljati zaupanje in prepričanje, da so "veliki bogataši" proti njemu in da je "Big Business" dolec njegovo uničenje. Samo to prepričanje je treba ljudstvu ohraniti, pa se bo ponovno zbralo za svoj voditeljem.

V drugem odstavku pa nadaljuje Sentinelov članek: Logika tega je bila seveda precej o-slabljena, ko so sledili Trgovski zbornici skoraj tisto uro moške, kateri so sicer šele zadnje čase na relifni listi in imajo tako pravico zastopati obubožane mase. Ti gospodje, Gerard Swope od General Electric Co., Averil Harman od Union-Pacific železnice in Winthrop Aldrich, predsednik največje banke na svetu, so hoteli zatrti predsedniku, da obsojajo napade od strani članov Trgovske zbornice in da sme računati na njih podporo in so-delovalanje.

Nato pa članek razpravlja o nevarnosti "New Deal" ter končno nehoti priznava, da vlada v krogih denarnih mogotcev ne-sporazum glede vprašanja vlad-ne politike in gospodarstva. En del teh gospodov živi v prepričanju, da bo to ublažitev neome-jenega ropanja ozdravila kapita-listično gospodarstvo, drugi del pa hoče imeti popolnoma svo-bodne roke z geslom: K vragu z ljudskimi interesi. Ta drugi del naših vladarjev predstavlja burbonce št. ena.

Ce te je kdo prevaral in izkoristil tvoje zaupanje, ni to sramota; priča pač, da si poprej imel opravke samo s poštnimi ljudmi.

Gospodična je bila vprašana v družbi: Ali pušite cigarete? Odgovorila je: Nisem imela te navade, toda ko sem bila povablje-na v hišo nekega mojega znanca, sem videla pušiti njegovo staro mater, pa sem mislila, da sem strašno staromodna in sem tudi jaz pušila. Sicer pa sva se kmalu obe znašli v mali sobici v ozadju stanovanja. In stanka mi je priznala: Veste, nisem hotela biti "old fashioned".

Ce bi jih ne bilo sram, bi na-lepili po deželi slike z dojenčki, pušnimi cigareti in napisli, da vsebuje cigaretni dim te in te vrste — vitamine.

Nemčija ima 10.000 zračnih letal. Anglija in Francija jih hoče imeti več in tudi Nemčija

jih hoče imeti več itd. v nepre-stanem vrtincu. Medtem pa se sovjetska Rusija smeji, gradi, gradi, vstvarja nove imperije, prodira mirno in vztrajno v ne-lizmerno Kitajsko, utrjuje teme-lje socialističnega družabnega re-da, obenem pa vodi spretno poli-tiko za zagotovitev miru.

Veliki socialist August Bebel je napisal pred skoro pol stolet-jem te le besede: "Dokler bo ko-zaska nagajka ogražala delavsko gibanje, je popolna osvoboditev delavstva nemogoča."

Danes pa velja baš obratno: Če se svetovnemu kapitalizmu posreči zdrobiti sovjetsko Rusijo (kar je sedaj že nemogoče), bi bili vsi upi delavstva pokopani za najmanj pol stoletja.

Mussolini bo našel svoj Water-lorco v Abesiniji, Hitler pa v Avstriji. Kdor se hoče prepriča-ti, kaj v resnici čaka lahko ar-mado v Abesiniji, naj si v mest-ni čitalnici preskrbi knjigo A-byssinia Unconquerable. V tej nadvse zanimivi knjigi se čita med drugim o puščavah, ki se raztezajo 600 milj daleč in o treh verigah planin, kjer se naj-de vodo samo v skalnih grapah, katero pa domačini zastrupijo, in končno, za vsemi temi straš-nimi naravnimi zaprekami — Abesinija, krasna, bogata in z vsemi naravnimi zakladi kakor tudi z milim podnebjem obla-godajena dežela.

Primitivno je to abesinako ljudstvo, črnci, miroljubni, ki ži-ve od danes do jutri in ne po-znajo "blagoslovov" kapitalisti-čne civilizacije, katere jim hoče podeliti Mussolini brez ali pa s kastorjevim oljem.

Vera tega ljudstva je krščan-ska, toda ne priznavajo papeža, katerega jim nadomestuje patri-arh, ki živi v Aleksandriji. Kar se tiče krščanstva, jih bo podu-čil Mussolini, kar pa ne bo dose-gljen, obdo dosegli misijonarji, katere bo poslal Vatikan.

Abesinija meri trikrat toliko kot Anglija, ima pa samo okrog 14 milijonov prebivalcev. Zemlja rodi trikrat na leto.

Kaj briga demokrate državni dolg? Oni vedo, predno bo treba plačati te dolge, jih ne bo več v Washingtonu.

Nekdo je hotel vedeti, kaj pravzaprav predstavlja beseda: "finishing school". Po mojem mnenju predvsem "finish" za o-četovo denarnico, obenem pa je tudi učence ali učenka "finish" za tovarno — če bi se delo sploh dobilo.

Največji sovražniki družinske sreče: Samoljubje, dolgočasje, revščina in pa — nevednost.

—F. N.

O klubovi prireditvi in Domu Girard, Ohio. — Slavnost kluba št. 222 JSZ, ki jo je priredil v počast 30 letnici Proletarcev dne 4. maja, je sijajno izpadla. St. slavnostjo je naš klub dobil vso moralno oporo iz vseh bližnjih naselbin, posebno pa iz Clevelanda. Programa nismo imeli posebnega dolgega, pač smo sku-sali ustreči vsem, mladini in ti-stim, ki se radi malo zavrtje, drugim pa, ki so želeli razgovora z gosti, ki jih je bilo mnogo.

Naj omenim program, ki je bil najbolje izvajen. Takoj po otvo-rtvi je nastopil mešan pevski zbor Zarja, odsek kluba 27 iz Clevelanda in zapel pesmi "Bra-tje le k solncu, svobodi" in pa "Kadar zora". V drugi točki sta nastopila Molly Stantiker in Fr. Sisković, ki sta zapela pesem iz opere "Ciganka, kako si krasna". Tretjič v duetu Tony Po-dobnik in Tony Kludič s pesmijo "Jaz bi rad rudečih rož". Oba dusta od zbora Delavec iz New-burgha. Potem je nastopil dram-ski zbor Zarje s pesmijo "Belo jutro", nato pa mešan kvartet Delavca s pesmijo iz opere "Na kmetiji in v kajžici". V 6. točki sta nastopili Josephine Turk in Victoria Poljak in peli "Pred nočjo". Končno je pa me-šan oktet Zarje zapel "Lahko noč". Pri vseh pesmih so udele-ženci burno pozdravljali pevce. Pevovodja obeh zborov je Joseph Krabec.

Za tem je pa nastopil mladi John Vehar iz Clevelanda in v angleškem jeziku apeliral na mladino, naj pristopi v soc. klube in da naj deluje za socializem. V poznejšem pogovoru z mladino jih je nekaj pridobil, ki so mu obljubili, da pristopijo. Bomo skušali jih pridobiti, seveda ve-liko lažje bi bilo, če bi imeli med seboj kakega mladega agitatorja kot so Vehar, Rose Sumrada in Josephine Turk.

Zadnja točka programa je bil nastop glavnega govornika sod. Fr. Zaitza, urednika Proletarca. On je govoril prilično časa, am-pak audijenca bi ga bila še rada poslušala. Zaitz je povedal in o-rišal 30 letno delo Proletarca in tistih pionirjev, ki so ga usta-novili, kako težka so bila njihova pota. Govoril je tudi o sedanjem svetovnem položaju.

Po zaključku programa je pa Barbičev orkester iz Clevelanda pričel igrati lepe plesne komade, tako da je bil človek kar iznena-den, ko je videl polno dvorano mladega sveta in tudi starejši smo bili vmes. V spodnjih pro-storih je bilo pa tako natlačeno, da se človek skoraj skozi ni mo-gel preriti. Seveda gostov iz vseh krajev, eden je poznal tega, dru-gi zopet drugega in pričel se je razgovor in v tako lepi harmo-niji, da je človek vsaki čas ne vidi. Naš gost iz Chicaga Zaitz je bil tako zaposlen z odgovori, ker vsak bi bil rad z njim govo-ril, jaz sam ga bi bil rad dobil v roke, a vse zaman.

Kot je prej omenjeno, da so bile na tej slavnosti zastopane vse bližnje naselbine. Da je bila udeležba ogromna, je poročal že naš popotnik Jankovič iz Cleve-landa. Da smo se imenito ime-li, so o tem že tudi poročali naši Sharončani, ki so bili zelo v veli-kem številu udeleženi. Girardčani smo pozni s poročili, pa naj velja izrek, boljše pozno ko nič.

Naj bo na tem mestu izreče-na najlepša hvala vsem, ki ste prišli in nam dali moralno oporo in tudi gmotno smo nepričako-vano veliko na boljšem. Ne bom imenoval posameznih naselbin, ker jih je preveč. Pozabiti pa ne smem Clevelanda, ki je 60 milj od Girarda in se jih je pripeljalo poln bus in še v posebnih karah, tako da je bilo vseh skupaj okoli 80 ljudi. Vse priznanje pevskima zboroma Zarji in Delavcu. Hvala tudi našim Girardčanom za ude-ležbo, ki je bila precejšnja, če-prav so nam rekli, da nas je sa-mo par "trouble makerjev". Hvala tudi kuharicam in fantom, ki so nam pomagali na en ali drug način.

V Prosveti sem tudi čital Sno-jev dopis, v katerem med drug-im pravi, da je samostojno dru-štvo darovalo \$10 za Baragov spomenik ali kaj že, in gospo-dinjski klub SND \$5. To je men-

da povzel iz Glasila KSKJ. Se-veda Snoju se malo čudno vidi, kako to, da Girardčani darujejo desetake in petake za neznane svetnike in narcodne vrtove. Sno-ju ni treba tolmačiti, ker do-bro pozna gotove karakterje tu v Girardu.

Nimam nič proti društvu, če pomaga Baragu na stolp, sem pa proti, če nekaj žensk izrablja imē Slovenskega doma, ker del-ničarji niso nikdar ustanovili ni-kak gospodinjiskih klub, še manj pa kakega priznani. Ustanovljen je bil na vzpodbudo, kakor sem poučen, Johna Dolčiča in tudi on je dodal črko N. On se smatra za narodnega delavca in pri vsaki stvari menda mora biti beseda "narodna". Tukajšnji Dom je in-korporiran za Slovenian Home in na preloju je zapisano tudi Slo-venski Dom. Ne vem, čemu se e-na posamezna oseba polasti pravice in doda nadaljnje ime, ne da bi delničarji odobrili. Več sli-čnih stvari se je delalo kar na svojo pest, ne da bi delničarji da-li za to dovoljenje. Ko so pa del-ničarji videli, da je tega zadosti, so pa pometli in nastavili druge, da bodo delali v smislu zaključ-kov in želje članstva. Sedaj imamo pa tožbo, vloženo na sodnji za razpust Slovenskega doma. Tožitelj je Dolčič v imenu tistih, ki so se podpisali na petičiji. Po-drobnosti, kako so pobirali podpi-se, bomo obelodanili pozneje.

John Tancek (49),
predsednik Slov. doma.

O delavskem položaju v Akronu Akron, O. — Ker imam zopet dosti časa, hočem nekoliko poro-čati o tukajšnjih razmerah, da ne boste mislili, da je v Akronu — prosperiteta. Tukaj je vse po starem, kakor je bilo pred petimi leti. Brezposelnost se ni še nič znižala.

V Prosveti in drugih listih sta že čitali, da so unijški vodi-telji pustili na cedilu delavce v tukajšnjih kavčukarskih tovar-nah. Žal je treba pa priznati, da so to zakrivali v veliki meri de-lavci sami, ker so bossom obljubi-li, da bodo delali in spali v to-varni, če bo štrajk. To je dalo kompanijam korajžje. V tovarne so navozili cele vagonne raznega živeža, okrog tovarna pa postavi-li žično ograjo in jo napeljali z električno tako, da bi bilo mogoče le iz zraka priti na dvorišče in v tovarne.

Ker so unijški voditelji za vse to znali, so smatrali, da jim druga-ke ne kaže kakor pogoditi se s kompanijami. Tukajšnji tovar-narji se unije jako boje: vse ob-ljubijo, le unije nečjejo priznati. Delavci se pa boje, da ne bi dela izgubili kakor ga je na primer mnogo izgubilo pri Indian Tire kompaniji v Mogadoru, O.

Ta družba je bila prva, ki je priznala unijo. Pred dvema te-dnoma je pa tovarno zaprla, češ, da ne more obratovati z unijo. Predsednik družbe je delavce ob-vestil, da je pripravil tovarno odpreti pod pogojem, da se izrečejo proti uniji. Vrhle so se volitve, ki so pa v ogromni veči-ni izpadle za unijo. 75% delav-cov se je izreklo proti odprti de-lavnici. Družba jih ni mogla pre-slepiti. Izprti delavci piketirajo tovarno noč in dan. Isto se godi tudi pri Clay Pipe Co. v Moga-doru in Akronu, kjer so tovarne zaprte že več mesecev. Tudi to-varne te družbe piketirajo noč in dan.

Edina "prosperiteta" tukaj je z verzičnimi pismi, ki ti naj za deset centov prinesejo tisoč do-larjev. Je pač še dosti neumnih ljudi. Ta masa prvi tedi za žup-nikom Coughlinom, ker ga smat-ra, da bi bil on boljši predse-dnik kakor je Roosevelt. Takim ljudem bi bilo treba še pet let depresije.

Iz Girarda smo dobili vabilo od Slove American Citizens lige, da bi se udeležili njih slo-venskega dneva 9. junija. Če se nas bo več oglasilo, bomo mogo-če prišli. Morebiti nekateri mi-slijo, da je stvar brez pomena, ker ne prihaja od družtev SNPJ ali socialističnega kluba. Rad bi videl, da bi kdo o tem pisal.

Martin Klarič (170).

Val "verzičnih pi-sem" začel padati Washington, D. C. — Poštne oblasti poročajo, da je epidemija pisemske verige z desetico za-naglo obogatitve začela umira-ti. Zadnji mesec je pošta in špekija prejela povprečno 200 sumljivih pisem dnevno, zdaj pa jih prihaja komaj še 100.

Skupina gasilcev, ki gasi gozdni požar na Long Islandu, N. Y.

Obrekovane živali

Mnogim živalim pripisujemo neke lastno-kot posebno značilne zanje. Osla imenuje-mo pr. trmastega in gos neumno, a ni pose-bno laskavo, če o kakšnem človeku pravimo, da živina. Sicer pa je presoja živali lahko v drugačna. Pri nekaterih afriških rodovih v-lja n. pr. za odklikovanje, če koga primerja z živino. V pre mnogih primerih pa je zna-ugotovila, da te in one živali sploh nimajo la-nosti, ki jim jih pripisujemo in ki so pre-neredko kar v pregovor.

"Zdrav kakor riba v vodi"

Kdor opazuje veselo igro postvri v gor-ki potoku, mora res dobiti vtis, da so ribe po-sno zdrav in življenja vesel rod. Ribar mi-trem seveda drugače. Ve preveč dobro, ribe zelo občutljive in nagnjene k mnogim-ležnim. Ve, da je prehlad, ki za človeka splošnem ni nevarno obolenje, za ribo na-rnost smrtno nevarna bolezen. Neštevilno za-jedalcev, ki žive na ribjih škrgah in sesa-svojem "gostiteljem" kri. Neka vrsta mu-čiteljev, ki žive na jetrih, doseže dolži-3 cm; razne školjke preživijo svojo mladost-koži rib in jim povzročajo težke bolezni. Če-naštel vse bolezni, ki so jim ribe podvrže-bi dobili kaj dolg seznam in bi prišli do pri-čnanja, da ribam v vodi vendarle ni tako la-ko živeti.

"Stonoge", ki nimajo sto nog

Ce vzamemo natančno, o "stonogah" spi-ne bi smeli govoriti, vsaj na splošno ne. Imo na stotine raznih vrst teh živali, ki niti-daleč nimajo tega števila nog. Mnoge vse-je življenje nimajo več nego 18 nog, neke tr-ske oblike pa imajo seveda tudi 200 dvojne-torej bi jih morali imenovati "štiristonoge". ostalem dobe vse te živali svoje mnoge no-šeše tedaj, ko odrasejo.

"Nerodni" nosorog in "pridna mravlja"

Za srečo je imel malokdo, ki označuje no-roga za nerodnega, prilično seznaniti se z nj-v prosti naravi, kjer bi moral kaj urno be-pret do njegovo "nerodnostjo" — če bi sploh ubežal. V tesni kletki zverinjaka s-stavna žival seveda ne more zbuhati vtisa- sebe okretnosti, a to je povsem zmoten v-Mravlja velja, kakor znano, za vzor prid-sti in ji v splošnem te lastnosti tudi ne more-odrekat. Vendar mnoge vrste teh živali-kakor ne upravičuje dobrega mnenja, ki imamo o vsej družini mravelj. Imamo n-ak tako zvané tatične mravlje, zelo drobne-valce, ki si izgrebejo v gnezdiščih svojih v-jih sorodnic tenke hodnike, kamor jih ve-sorodnice ne morejo zasledovati. In tatice-ve potem od njihove hrane in zaroda, ki se-ne more ubraniti. Druge vrste mravelj s-istotako od ropa in od sužnjev — večino-mravelj manjše vrste, ki jih ugrabijo kot be-be. Tako zvane amazonke sploh niso več s-sobne za samostojno delo, odvdsne so popo-la od svojih sužnj. Celost živne ne morejo-same in jih morajo pitati sužnje!

"Zajec spi z odprtimi očmi"

Dejansko se človeku vidi, kakor da bi b-tako. Skoraj vsakdo izmed nas je videl k-na polju dolgoščka, ki je čepel negibno na- in strmel s širskimi očmi. Nenadoma je b-videti, kakor da se je žival "prebudila", ne-liko skokov in — ni je bilo več. Ali je s-spala z odprtimi očmi? Niti od daleč ne! Je-jec je bil kaj buden, le da se je zanašal-svojo zaščitno barvo, da ga ne boste opa- in šele v zadnjem trenutku se je odločil za b-V spanju pa zajec zapira prav tako svoje-ke kakor vsak drugi sesalec.

"Krokodilove solze"

Znanost že davno ni smatrala za resno tr-ditve, da pretakajo krokodili solze. Niti ni preiskovala. Nekemu radovednemu An-žu pa ni dalo miru, da bi ne pogledal tudi-to stvar. V londonskem živalskem vrtu-zagnal v prostor za krokodile kar pol tuc-bomb s solzljivim plinom. Uspeh je bil s-šen — za njega in druge ljudi v bližini, t-niti najmanjši krokodilek ni potečil niti m-manjše solzice. Seveda je policija "atenala-ja" takoj prišla in pošteno oglobila, a na v-način sedaj vemo, da krokodili pod nobe-pogojem ne pretakajo solz.

Gozdovi v Antarktidi

Nekemu poročevalcu Reuterjevega urada-admiral Byrd, ko se je vračal v Ameriko, iz-vil, da ne misli na kakšno novo ekspedici-jo Antarktido. Izdal bo pa knjigo, ki bo poro-ča o njegovih zadnjih uspehih.

Na ozemlju Južnega tečaja je med drug-odkril okamenela drevesa, ki kažejo, da v-ladalo nekoč subtropsko podnebje. Potem-čudno, dn so našli tudi ležišča premoga in-stanke predzgodovinskih živali. Ni pa pre-gotovo, ali bo mogoče izkoristiti naravne k-lade teh krajev.

(Dolge iz prve kolone.)

ne dokažete črno na belem iz njegovih zhe-ns-pisov, da je Cankar pred svojo smrtjo m-kaj preklical, kar je prej napisal. Smatramo-vašo delitev Cankarja za "joke". Zdi se nam-da hočete —mrtevga Cankarja, onega, katere- ni več. Dela živega Cankarja so pa na dnu-onaega revnega in zatiranega ljudstva. on- hlapcev Jernejev, za katere je pisal drže-let in katerim je s svojim pisanjem post- največji spomenik!

ne dokažete črno na belem iz njegovih zhe-ns-pisov, da je Cankar pred svojo smrtjo m-kaj preklical, kar je prej napisal. Smatramo-vašo delitev Cankarja za "joke". Zdi se nam-da hočete —mrtevga Cankarja, onega, katere- ni več. Dela živega Cankarja so pa na dnu-onaega revnega in zatiranega ljudstva. on- hlapcev Jernejev, za katere je pisal drže-let in katerim je s svojim pisanjem post- največji spomenik!

ne dokažete črno na belem iz njegovih zhe-ns-pisov, da je Cankar pred svojo smrtjo m-kaj preklical, kar je prej napisal. Smatramo-vašo delitev Cankarja za "joke". Zdi se nam-da hočete —mrtevga Cankarja, onega, katere- ni več. Dela živega Cankarja so pa na dnu-onaega revnega in zatiranega ljudstva. on- hlapcev Jernejev, za katere je pisal drže-let in katerim je s svojim pisanjem post- največji spomenik!

ne dokažete črno na belem iz njegovih zhe-ns-pisov, da je Cankar pred svojo smrtjo m-kaj preklical, kar je prej napisal. Smatramo-vašo delitev Cankarja za "joke". Zdi se nam-da hočete —mrtevga Cankarja, onega, katere- ni več. Dela živega Cankarja so pa na dnu-onaega revnega in zatiranega ljudstva. on- hlapcev Jernejev, za katere je pisal drže-let in katerim je s svojim pisanjem post- največji spomenik!

ne dokažete črno na belem iz njegovih zhe-ns-pisov, da je Cankar pred svojo smrtjo m-kaj preklical, kar je prej napisal. Smatramo-vašo delitev Cankarja za "joke". Zdi se nam-da hočete —mrtevga Cankarja, onega, katere- ni več. Dela živega Cankarja so pa na dnu-onaega revnega in zatiranega ljudstva. on- hlapcev Jernejev, za katere je pisal drže-let in katerim je s svojim pisanjem post- največji spomenik!

ne dokažete črno na belem iz njegovih zhe-ns-pisov, da je Cankar pred svojo smrtjo m-kaj preklical, kar je prej napisal. Smatramo-vašo delitev Cankarja za "joke". Zdi se nam-da hočete —mrtevga Cankarja, onega, katere- ni več. Dela živega Cankarja so pa na dnu-onaega revnega in zatiranega ljudstva. on- hlapcev Jernejev, za katere je pisal drže-let in katerim je s svojim pisanjem post- največji spomenik!

ne dokažete črno na belem iz njegovih zhe-ns-pisov, da je Cankar pred svojo smrtjo m-kaj preklical, kar je prej napisal. Smatramo-vašo delitev Cankarja za "joke". Zdi se nam-da hočete —mrtevga Cankarja, onega, katere- ni več. Dela živega Cankarja so pa na dnu-onaega revnega in zatiranega ljudstva. on- hlapcev Jernejev, za katere je pisal drže-let in katerim je s svojim pisanjem post- največji spomenik!

ne dokažete črno na belem iz njegovih zhe-ns-pisov, da je Cankar pred svojo smrtjo m-kaj preklical,

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

TRAHVIĆ ZLOČIN NA GRADU BOGENSPERK

Na ranjena 69 letna gospodinja Tomazina, ki jo je zločinec pobil in obesil v podzemski vodnjak, kjer je visel 23 ur. — Prepeljana v ljubljansko bolnišnico

Litije poročajo o hudem zločinu, ki ga je doslej še neznanec izvršil na gradu Bogensperk, ki leži kakor uro od Valvazorja in na tem gradu je Valvazor pisal svoje velike "Slavo vojvodine Kranjske". Tu na tem gradu so rezali naših krajev in gradov v tujino, tu je s svojim delom Valvazor napravil polagoma svoje poslanje in gradove, le da je imel "Slavo vojvodine Kranjske". Ta grad, ki je še danes ohranjen, je postal grobovske rodbe Winograda, ki ima še zmerom slovenski veliki posestnik in gradov; pozimi prebivajo vsi ljudje na Češkem, imajo prav tako gradove in posestva, poleti pa se prenašajo na Bogensperk. Letos so se odšli svoj prihod za 1. Zdanj, konec aprila, pa se je zgodil na gradu zločin, ki najbrže zahteva življenje Marije Tomazine, ki je spodinjila v gradu. Razen seveda v gradu oz. stran-popolnjen še večje osebe: vitez posestva Drogenik, pastirji, hlapci — saj Windischgratzi tamkaj posedujejo in daleč naokrog gozdove. V gradu samem je preko zlate gospodinja Tomazina, sestra bivšega kralja v Smartnu in znane-linca Tomazina.

Na 28. aprila so se graj-dubenci zjutraj razšli po tisti, doma so ostali le pastir-tisti, ki strežijo živini ter gospodinja Tomazina. V večeru so opazili ljudje, ki valj iz grajske kleti mo-dim. Obvestili so o tem kmetu upravitelja Dro-nika, ki je bil v Smartnem. Tel je v grad ter stopil v kjer pa je našel le tlečo kjo, ki jo je bil nekdo zažgal na namero, da bi grad zgo-bila slama vlažna in ni-a. Tudi so kleti obokane na zaprti ter se ogenj ni razširil. Upravnik je z-rijem Knaflcem pregledal, da bi našel morda kak-ke sledove za storilec, a nista nikogar. Pač pa sta se de-la, da ni nikjer videti go-je Tomazine, a sta še vala, da je morda šla kam-ko. Zvečer pa se je spet-je pritožil, da ni dobil čez-je jesti. Postajalo je sum-je v kuhinji so našli doka-je Tomazina pripravljeno koso in sredi dela nekam ali izginila. Iskali so jo, a-je iskanje prekinili, ker je-ema, električne razsvetljava nimajo. V ponedeljek-je na vse zgodaj so spet za-škati in so kmalu našli sledove, dokaz, da se je-izginila nekaj zgodilo. Zle-kuhinji so videli, da je ne-kušal krvave sledove izbrti-ti v neki grajski sobi ali kup sežganega papirja, je pač isti storilec zažgal, in tisti požar, a tudi tu ni-je bil v kleti. Našli so kr-vedove na vratih, ki vo-podzemski hodnik, ki se-z vodnjakom. Do vodnja-je bila skozi več vrat, ki-je bila zabita z žebli in-je. Poklicali so kova-je odpral vrata za vrati, in niso prišli do vodnjaka. Vodnjak je bil tu in tam okra-je. Ko so odprli vrata do-je in povzeli po stopni-je vodjo k vodi, so opazili, nad vodo na zarjavelem-je hudo krvava gospodinja Tomazina. Bila je negibna in-je mrtva. Ko so jo sneli s-je in prenesli v grajsko so-je je navzoč zdravnik dr. Litije ugotovil, da Tomazina se ni mrtva, čeprav-je v vseh v trazu nad-je prav ima hude rane-je iz vrata. Storilec je-je umoril, na vrata je

zevala precejšnja rana, po glavici, licih in telesu pa je imela podplutbe, sledove težkih udarcev. Kasneje so našli še okrvavljeno britve in okrvavljeno težko poleno.

Zdravnik je pomagal Toma-zinovi toliko, da se je zavedela. A bila je še tako zmedena, da je govorila, da ne čuti nič bolečine in da se ji ni nič zgodilo.

A potem je spet omedlela, iz Ljubljane poklicani reševalni avto pa jo je prepeljal v ljubljansko bolnišnico, kjer pa visi med življenjem in smrtjo in se kaj malo zave. Ko se je za ne-kaj časa zavedela, je v raztrga-nih stavkih povedala, kako je bil izvršen nad njo zločin. Pravi, da je zločinec neki Leo iz Zagorja, ki pa živi na Javorju pri Stangi. Bil je nekaj časa v službi na gradu, a ker je nekoč hotel imeti na posodo neko obleko, a je Tomazina ni dala, jo je zasovražil. Tomazina je o tej zadevi povedala tudi gospo-darjem in Leo je bil zaradi tega odpuščen. Zdanj se je na ta strašni način najbrže hotel ma-ševati.

Koliko je v tem resnice, bo u-gotovila preiskava. Dejstvo pa je, da gre najbrže za maščeval-nost, kajti za roparski pobjo ne gre, saj so vse vrednosti v gra-du ostale nedotaknjene in ni storilec odnesel ničesar, vsaj ni-česar dragocenega.

Če bo Tomazina okrevala, bo zadeva kmalu pojasnjena, lahko pa tudi, da že ta izpoved zadostuje za razčiščenje zločin-skega dejanja. Težko pa je ver-jeti, da bi Tomazina okrevala, saj je stara 69 let in je sploh čudež, da je vse poškodbe in vo-muko 23 ur v vodnjaku prenesla, ne da bi podlegla. Da pa bi okrevala, je malo verjetno.

Sinu odsekal glavo. — V vasi Krivaja pri Novski je posestnik Kuharič nenadoma znorel, plani je na dvorišče, kjer se je igral z otroki njegov 8-letni sinko, zgrabil sina, ga odvedel do tnala in mu odsekal glavo. Nato se je hotel vreči v vodnjak, a so ga sosede že prišli in zvezanega so odpeljali v zagrebško umobol-nico.

Ameriški pustoiovec. — V začetku aprila se je pojavil v Za-grebu eleganten tujec, ki se je izdal za ameriškega bogataša. Dal je v neki zagrebški tiskar-ni natisniti nekaj blokov čerkov, glasečih se na razne ameriške banke. Potem je izginil iz Zagre-ba. Pred dobrim tednom pa so v Pragi bili ti čeki vnovčeni v več bankah, ki pa so šele potem zve-dele, da banke, katerih imena so bila natisnjena na čekih, sploh ne eksistirajo. Vnovčili jih je isti bogataš, ki je dal čke natisniti v Zagrebu. Praška policija se je obrnila na zagrebško in ugotovi-li sta, da gre za nekega Julija Kaufmanna, ki je prišel iz Ame-rike. Več niso vedeli. Toda Kauf-mann ni le opeharil nekaj praških bank, marveč je s temi čeki tudi plačeval račune v raznih tr-govinah. Hkrati pa se je kot ele-ganten tujec, ki ima najbrže de-narja ko peškov, seznanil z gos-podskimi družinami in kmalu se je na en mah zaljubila vanj hči nekega praškega bogataša, Mimi Hamova. In kar na hitro so pri-pravili vse za poroko. Novopo-ročenca sta potem odpotovala na poročno potovanje, kam, tega o-če ni vedel, ker je Kaufmann dejal, da Američani tega nikdar ne povedo. In sta mladoporočen-ca izginila. Potem se je dognalo, da gre za sleparske čke in za sle-

parja. Toda sledi za njim so iz-ginile. Praški listi so priobčili njegovo sliko in po tej sliki so v nekem hotelu v Trstu spoznali ljudje tega Kaufmanna. Polici-ja ga je aretirala, z njim pa tu-di ženo, dokler se ne pojasni za-deva. Praška policija pa je iz-vršila preiskavo tudi v hotelski sobi v Pragi, kjer je prebival Kaufmann, ter našla v nekem kovčegu kopirni papir, na kate-rem so lahko razbrali, da je Kauf-mann pisal pismo upravi jetniš-nice Albany v New Yorku, kjer se predstavlja za bivšega kaz-njenca št. 84.502. V pismu pravi, naj oprostijo, da ni držal da-ne besede in je zaradi tega mor-al pobegniti. Najbrže je bil kot kaznjene pomiloščen pogojno, a je kmalu spet zagrešil sleparijo ter odnesel pete iz New Yorka. Žena izjavlja, da je imela Kauf-manna za poštenjaka, očetu pa se ni javila, ker ji mož ni dovolil. Sumljivo je tudi dejstvo, da je Kaufmann kmalu po prihodu v Trst telefoniral z raznimi mesti v Nemčiji in Antwerpom. Po tem sodijo, da je Kaufmann mor-da član kake mednarodne, dobro organizirane sleparske organiza-cije. Praška policija bo zahtevala od italijanske, da ji Kaufmanna izroči.

"Goriška matica" je poleg Goriške Mohorjeve družbe edina primorska založba, ki izda ven-darje še nekaj slovenskih knjig za primorske Slovence. Goriški Mohorjevi družbi in Katoliški bukvarni pa je oblast že zdavnaj prepovedala izdajati kakr-šnekolikoli molitvenike v slovenščini. Prav tako je za letošnja Mohor-jeva družba v Gorici izdala izbor pravljic pokojnega pisate-lja Milčinskega, a tudi to je o-blast prepovedala. Zakaj? Ute-meljila je prepoved tiskanja mo-litvenikov in pravljic s tem, da hoče imeti Italija mladino zase in da zaradi tega ne dovoli, da bi s slovenskimi molitveniki in pravljicami preprečevali in otežko-čali poitalijančenje primorske slovenske mladine! Tudi niso o-blasti dovolile ne Goriški matici

ne goriški Mohorjevi družbi iz-dati koledar za 1935. leto! Goriška matica je pred kratkim iz-dala tri knjige in sicer Ferda Plemiča povest "Po krono, dekle in vino", potem "Pravljice iz tu-jih logov", ki jih je zbral Nande Vrbnjakov in Jakoba Trnovca knjigo "Z orodjem v rokah". Prvo povest je napisal Ferdo pl. Kleinmayer, a se je skrila za pse-vdonim. Druga knjiga predstav-lja zbirko povesti iz raznih slov-estev, zadnja knjiga pa vsebuje praktične nasvete, kako je treba obdelovati posamezno gradivo, kako rabiti orodje, lastnosti ko-vin, lesa itd., torej priročna, praktična knjiga. Četrta knjiga bi morala biti koledar, a je bil prepovedan.

Uboj v litjski okolici. — V Mamolu pri Polšniku nad Savo so imeli dvojno poroko pri posest-niku Kramerju: dve hčeri sta se možili. Zato se je kajpada zbra-lo precej fantov, ki so pili in na-zadnje pijani začeli s prepriom, ki se je končal s pretepom. V pre-tepu je fant Ivan Vodenik iz Pol-šnika zasadel nož posetnikovemu sinu Albertu Sedevčiču iz Pres-ke v vrat, da je ta takoj izkvrva-vel. Morila so aretirali in se za-govarja s popolno pijanostjo.

Požar pri Kranju. — V noči na 29. aprila je začelo goreti v šupi posestnice Neže Staretove na Primskovem, po domače pri Gofarju. Ogenj je naglo zajel vsa domačija, hlev in hišo. So-sedeje so prebudili posestnico in znesli na plano pohištvo, nakar so požar zadušili. Pogorela pa o-čre ni vedel, ker je Kaufmann dejal, da Američani tega nikdar ne povedo. In sta mladoporočen-ca izginila. Potem se je dognalo, da gre za sleparske čke in za sle-

Angleška delavska stran-ka za kolektivno varnost

Mirno presojanje položaja

Profesor Hugh Dalton, bivši državni podtajnik v zunanjem ministrstvu angleške vlade in ugleden član angleške delavske stranke, ki je te dni bival na Čehoslovaškem v študijske svrhe, je imel razgovor s praškimi časniki in jim povedal med drugim naslednje:

"Angleška delavska stranka je bila načelno vedno za sodelo-vanje narodov v Društvu naro-dov, ki naj bo instrument tega sodelovanja. Stranka sovraži vojno iz mnogih razlogov, tako, ker je v vojni padlo toliko nje-nih članov. Anglija je izgubila en milijon ljudi. Delavska stranka je prepričana, da so ti-sti, ki vojne izživajo, ali v ta namen ustvarjajo zanje razme-re, mednarodni zločinci.

Do zadnjega časa smo upali, da bo mogoče potom Društva narodov, mirovnega sodišča, ar-bitražnih pogodb itd., ustvariti ugodno razpoloženje za med-narodno razorožitev ter tudi za politično in gospodarsko sode-lovanje, kar bo narode končno vedlo k bratstvu.

V zadnjih mesecih se zbirajo novi oblaci. Skoraj tri leta tra-jajoča razorožitvena konferen-ca ni dosegla namera. Lani je delavska stranka nekoliko pri-lagodila svoj permanentni pro-gram, ker je to zahteval polo-žaj. Povdarjamo važnost kolektivne varnosti, organizirane po Društvu narodov, toda tudi važ-nost organiziranih metod poli-tičnega, gospodarskega in ena-ko vojaškega pritiska na napad-alca.

Interesantno in prav v na-šem duhu je takozvano nekako plebiscitno vprašanje o miru, ki ga je izvedlo med našim prebi-valstvom združenje za zvezo na-rodov, pri katerem ne glasujejo lahko le volilni upravičenci (nad 21 let stari), marveč že vsi osemnajstletniki. Prvo vprašanje, ali naj Velika Britanija ostane v Društvu narodov ali ne; je od doslej oddanih tri mi-lijone glasov 95 odstotkov po-trdilo. Za tri nadaljnja vpraša-nja glede razorožitve se je iz-reklo za razorožitev 85 do 90 odstotkov glasovalcev. Tudi na vprašanje, ali naj se nastopa proti napadalcu z gospodarski-mi in finančnimi sankcijami, pritrjuje 85 od 90 odstotkov glasovalcev. Samo za zadnje vprašanje, ali naj se proti na-padalcu, ki bo s paktom zava-rovano ozemlje napadel, postop-a z vojaškimi pomočmi, se je izreklo le 70 odstotkov glasoval-cev. Toda tudi to je znatna večina.

Mnenje Anglije in mnenje delavske stranke je: Pripraviti se moramo za kolektivni var-nostni sistem. Naraščajoče o-boroževanje je znak, da ima te-lo Evrope mrzlico: Resnica je, da je med razorožitvenimi kon-ferencami mnogo čudovito le-pih prilik ostalo neizkoriščenih. Premalo skupne volje je bilo. Toda kljub temu se nadejamo še danes, da se še posreči doseči znatno omejitev oboroževanja ter zgraditi varnostni sistem s kolektivnimi dogovori.

Glede zračnih vojnih sil smo mi za ustanovitev mednarodne zračne policije, to je za prvotni francoski predlog. Največja ne-varnost prihaja danes iz zraka. Nevarno je puščati zračno oro-žje v rokah posameznih vlad. Za-to smo za internacionalizacijo

Prizor iz prvomajskih demonstracij v New Yorku in Newarku, N. J.

zrakoplovstva in za mednarodno zračno policijo.

Glede Nemčije smo v minulih letih, ko je bila še demokratična in republikanska, napravili napake, ker nismo ugodili ne-katerim nje željam. Ta očiitek velja tudi moji vladi. Sedaj pa imamo v Nemčiji režim, ki v de-mokratskih deželah ne zbujajo mnogo zaupanja. Vendar pa moramo skušati stvari urediti. Priznati moramo dejstvo, da obstoja Hitlerjeva Nemčija, pa bodisi že s takimi ali takimi lastnostmi. Ne smemo ponav-ljati napake, ki je bila napravljena nekoč proti Rusiji. Jaz osebno in kot član delavske stranke sem zato, da se z Nem-čijo razgovarjamo odkrito in poizkušamo skleniti z njo do-govor o omejitvi oboroževanja. Nemčija mora biti vendar pre-pričana, da sedanjega pravnega stanja enostransko ni mogoče iz-preminjati. Poizkusiti mora-mo spraviti Nemčijo v Zenevo; oziroma tudi v Haag, in na pod-lagi enakopravnosti skleniti z njo dogovore, ki bi jamčili za mir.

Ce to ne bi uspelo, potem je potrebna ustanovitev solidnega bloka, enotne fronte v svrhu o-hranitve mira. Zato hočemo:

1. najprej razložiti svoje kar-te po mizi, to je, pojasniti svoje namene in razloge ter pripraviti Nemčijo do tega, da sklene varnostni in razorožitveni do-govor.
2. vendar odločno izjaviti, da vztrajamo na miru kot temelj-nem načelu ter da se bomo zdru-žili proti vsakemu narodu, ki bi hotel kršiti to načelo.—D. P.

Studentje ugnali Hearsta v Amherstu

Amherst, Mass. — Na pritisk študentov iz Amherst kolegija je tukajšnje gledališče odpove-dalo Hearstu njegov novinarski film Metrotone News. Lastniku edinega gledališča v mestu so predložili petico z 250 podpisi in zahtevali odpravo Hearstove propagande.

"Ta akcija in slična akcija v nekaterih drugih učiliščih je le pričetek boja za zdrbitev Hear-stove propagandistične mašine", pravi študentska liga. "To gi-banje skušamo razširiti in urgi-ramo študente na vseh učiliščih na slično akcijo."

POŠTNI NADO-MESTNIKI SE PRITOŽUJEJO

Washington, D. C. — (FP) — Delegacija poštних nadomestni-kov je te dni predložila kongre-su svoje zahteve, da se odpravi krivice, ki se jim gode. Delega-cija so tvorili reprezentantje na-domestnikov iz vseh krajev A-merike.

Plača, ki jo prejema, je mno-ga nižja ko rednih poštних usluž-bencev, dasi opravljajo enaka dela. Zaradi raznih restrikcij, ki jih je uveljavil poštni depart-ment v zadnjih letih, se nadome-stniki smatra še vedno za va-jance, čeprav so nekateri v služ-bi deset in več let. Poleg tega ne uživajo privilegijev kakor jih redni uslužbenci, ki so dobro or-ganizirani.

Delegacija se je oglasila tudi pri kongresniku J. M. Meadu in apelirala, naj revidira svoj za-konski načrt tako, da ne bodo krajevni poštarji najemali v času večjih aktivnosti ljudi, ki niso napravili izkušnje. Slednji dobijo navadno službo zaradi pritiska politikov.

Delegaciji je načeloval John K. Gallivan, direktor Splošne zveze poštних nadomestnikov, katerega so nekateri kongresniki in senatorji zagotovili, da bodo podpirali zakonodajo za izboljša-nje položaja nadomestnikov, ka-teru sta predložila kongresnika Mead in Stack.

Solska vzgoja trpi radi depresije

Washington, D. C. — "Naši o-troci in naših otrok otroci bodo morali trpeti posledice sedanje depresije," je dejal Willard E. Givens, tajnik Ameriške prosvet-ne zveze, na letni konvenciji te organizacije. On je podal poro-čilo, vsebuječe podatke, da so vladni izdatki preteklo leto zna-šali 69 odstotkov več nego leta 1926. Val vladni departementi iz-kazujejo povečanje stroškov, do-čim so bili izdatki za šolsko vzgo-jo znižani v istem času za 18 o-stotkov. Mnogo milijonov otrok zlasti v podeželskih krajih je bi-lo oropanih šolske vzgoje, ker je na tisoče šol zaprlo vrata v tej krizi zaradi pomanjkanja finan-čnih sredstev, dočim so druge o-mejile pouk.

Poročilo dostavlja, da je na ti-soče podeželskih šol na robu ban-krota in da bo morala federalna vlada nekaj storiti za šolsko vzgojo otrok v teh krajih.

Policija napadla stavkarje v La Sallu

La Salle, Ill. — Zdanjo sobo-to je državna policija navallila na skupino stavkarjev in njih simpatičarjev, ki so oblegali to-varno Appolo Metal Works. Stavkarji so pričeli oblegati to-varno, ko je družba uposlila ne-kaj stavkokazov, da odstranijo mašinerijo iz tovarne, katero hoče družba premestiti v drugi kraj. V naglici je bila mobilizirana državna policija, ki je navallila na delavce. Vrgla je med nje več plinskih bomb, na katere so stavkarji odgovorili z metanjem kamenja in opeke. Vse šipe v oknih tovarne so stavkarji razbili.

Družba je po oklicu stavke naznanila, da bo premestila mašinerijo v Bethlehem, Pa., v to-varno Superior Metal Co. Stav-kokaze je importirala iz Chicaga, in odkar so prišli, so se več-krat čule grožnje z nasilji. Stavkokazi so prenočevali v to-varni, kamor so jim nosili tudi živila.

Stavkarji ugodili podpredsedniku General Motors

Toledo, O. — Podpredsednik General Motors Corp. W. S. Knudsen najbrž še ni doživel kaj takega ko v zadnji stavki tukajšnjih avtnih delavcev, ko je moral prej dobiti dovoljenje stavkovne straže predno je mo-gel iti v tovarno na inšpekcijo. In stavkarji so bili gentlemani, ker so mu dali tudi stražo, ki ga je spremljala po tovarni.

Nov železničar-ski pokojninski zakon predložen

Washington, D. C. — Zadnji petek je bil v nižji kongresni zbornici predložen nov zakonski načrt pokojnine za železničarje. Načrt je nekoliko drugačen, ta-ko da mu federalno vrhovno so-dišče ne bo moglo ugovarjati.

OBČINSKE VOLITVE V ZE-NEVI

Na sedežu Društva narodov v Zenevi v Švici so bile dne 5. maja občinske volitve. V ob-činskem svetu, ki je obenem za-konodajna korporacija, je 64 članov; od teh je po volitvah 27 socialnih demokratov in 37 me-ščanskih pristašev. Socialni de-mokrat si pridobil en mandat.

Pet delavcev je bilo ranjenih v železniški nesreči, ko se je iztril potniški vlak v bližini Parsonsa, Kans.

Farmarji se zatekli k zadrugištvu

Mobile, Ala. — Alabamski far-marji in člani Farmarske unije v okrajih Baldwin, Excambia in Mobile so se zatekli k zadrugištvu. Ustanovili so tržno zdru-go, skozi katero bodo prodajali prideleke in kupovali potrebšči-ne, dobiček, ki gre preklepeval-cem, pa spravili sami. V okraju Mobile, kjer ima Farmarska u-nija 2085 članov, imajo tudi o-zke stike s centralno delavsko unijo.

HAYES DENTAL OFFICE

ZE SI LET V SREDNJO MESTO.
Nata potestnost: Zdravje, zlate krone in 1 Ray
CENE ZELO ZMERNE.
Uradno ure: 8:30 do 8:00
Tel. Harrison 9151
326 E. STATE ST.
Opposite Davis Store, 2d Floor

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijate-lju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošlje-te svojem v domovino.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

— Čez Nikolsko je daleč! — je pripomnila mati. — In drago je z vozom ...
— Veste kaj? ... — je nadaljeval Nikolaj.
— Jaz sem sploh proti tej poti. Nemiri so ... nekaj ljudi so že zaprli, tudi nekega učitelja so že ugrabili, treba je opreznosti ... Dobro je, če počakamo nekaj časa ...
— To ne bo minilo! — je dejala Vlasovka.
— Sicer pa pravite, da ne mučijo ljudi? — In zasmejala se je.
Sofja je potrkala s prsti po mizi in pripomnila:

— Važno je, da ne prenehamo z razširjanjem literature ... Ali se ne bojite poti, Nilovna? — jo je vprašala.

Mater so te besede užalile.

— Kdaj pa sem se bala? Tudi prvič me ni bilo strah ... in sedaj naj ... — Ne da bi končala stavek, je sklonila glavo. Vselej, kadar so jo vprašali: Ali se ne bojite? Ali vam je prav? Ali utegnete? je čutila v podobnih vprašanjih prošnjo; zdela se ji je, da se ljudje napram njej drugače obnašajo kot med seboj. Kadar so nastopili dnevi, bogati dogodkov, so jo izprva vznemirjali s svojo naglico in razburljivostjo, a kmalu se je privadila na naglico, in njeno srce je pod sunki teh vtisov želelo po delu ... Tako razpoloženje jo je navdajalo tudi ta dan, in tem neprijetnejše jo je dirnilo Sofjino vprašanje.

— Po nepotrebnem me vprašujete, če se bojim; — je vzdihnila. — Česa naj se bojim ... boje naj se ti, ki imajo kaj ... a kaj imam jaz? Le sina ... Zanj sem se bala ... muk sem se bala zanj ... in tudi zase ... a če ne mučijo ljudi, potem ni vzroka za bojazen.

— Užaljena ste! — je vzkliknila Sofja.

— Ne ... ampak drug drugega ne vprašujete po bojazni ...

Nikolaj je urno snel svoja očala, posadil jih zopet nazaj in gledal nepremično svoji sestri v obraz. Neprijetni molk je vznemirjal Vlasovko; vstala je s stola, da bi kaj rekla, a Sofja se je dotaknila njene roke in tiho prosila:

— Odpustite mi ... nikoli več ne bom!

Njena prošnja je spravila mater v smeh, in čez nekaj minut so vsi trije vneto in prijeteljsko govorili o poti na deželo.

XV.

Ob jutranjem svitu se je peljala mati na poštne voze po razmočeni cesti. Vlažen veter je pihal, blato je brizgalo na vse strani, a voznik, sedeč pri kraju, napol obrnjen proti njej, je tožil zamisljeno skozi nos:

— Svojemu bratu rečem: daj, razdeliva si!

Pa sva začela deliti ...

Z bičem je udaril po levem konju in zakričal srdito:

— N-no! Naprej, mrha mrhast! ...

Tolste jeenske vrane so zamisljeno stopale po golih njivah, hladno je žvižgal veter nad njimi. Vrane so se nastavljale sunkom vetra, ki jim je dvigal perje; leno so se preletavale po polju.

— Pošteno me je oćigalil ... videl sem, da ni zame nič več ... — je dejal voznik.

Mati je slišala njegove besede kakor v sanjah; v srcu ji je rasla nema misel, spomin ji je postavil pred oči dolgo vrsto dogodkov, ki jih je preživela poslednja leta; ogledovala jih je in povsod je opazila sebe. Prej se je življenje razpletalo nekeje v daljavi — čemu? A sedaj se je v nje očeh godilo marsikaj z njeno pomočjo. In to je zbujalo v njej nezaupanje in nezadovoljstvo in tiho bridkost ...

Vsenaokoli se je zibalo in gibalo počasno; na nebu so se podili drug za drugim sivi oblaki, ob cesti so švigala mokra drevesa zibajoč

svoje gole vrhove, polja so se širila, holmi so se vzdigovali in pogrezali, in bilo je, kakor da ves dan hiti nečemu daljnemu, nujnemu nasproti. Noslajoči voznikov glas, cingljanje kraguljkov, vlažno žvižganje vetra, vse to se je zlivalo v reko, ki je tekla nemirno in se zvijala nad poljem z enakomerno silo in budila otožne misli ...

— Bogatinu je celo paradiz pretesan ... tako je ... Pritiskati me je začel ... gosposka mu je bila prijazna ... je nadaljeval voznik in se zazibal na sedežu.

Dospelvi na postajo je odpregel konja in dejal materi z brezupnim glasom:

— Daj mi groš, da spijem ...

Dala mu je novce, potehtal ga je na dlani in dejal materi z enakomernim glasom:

— Za tri — žganja, a za dva — kruha ...

Popoldne je vsa ubita in premrzena dospela mati v veliko vas Nikolsko, šla na postajo, naročila čaj in sedla k oknu položivši svoj težki kovček pod klop. Z okna je bilo videti majhno ravnic, pokrito s pohojeno, žolto travo in pa uradno poslopje — temno sivo hišo s poševno streho. Na stopnicah glavarstva je sedel dolgobrad, plešast kmet v srcaji in pušni pipo. Po travi se je valjala svinja.

Oblaki so hiteli v temnih grmadah in se valili drug za drugim ... Tiho je bilo, mračno in dolgočasno, kakor da bi se življenje potuhnilo prežalo na plen.

Zdajci je v galopu pridirjal stražmojster pa trg, ustavil svojega vranca pred stopnicami, zamahnil z bičem po zraku, zarjovel nad kmetom — krik je zadel ob okno, ampak besede niso bile razumljive. Kmet je vstal, iztegnil roko, pokazal v daljavo; stražmojster je skočil na zemljo, vrgel kmetu povodec. Z rokami se je oprjel za držaj, se vzpel okorno po stopnicah in zginil pri vratih glavarstva ...

Zopet je zavladala tihota. Konj je dvakrat udaril s kopitom po mehki zemlji ... V izbo je stopilo dekletce, s kratko žolto kito na zatilniku in s prijaznimi očmi v okroglem obrazu. Ugriznila se je v ustni in nesla z iztegnjenimi rokami veliko, s posodami obloženo taso z zavitiimi krajji; priklonila se je in parkrat pokimala z glavo.

— Dober dan, deklica! — je ljubeznivo dejala mati.

— Dober dan!

Razkladajoč krožnike in čajno posodo po mizi, je deklica živahno vzkliknila:

— Razbojnika so zalotili ... sedaj ga ženo!

— Kakšnega razbojnika?

— Ne vem ...

— A kaj je napravil?

— Ne vem! — je ponovilo dekletce. — Slišala sem le, da so ga zgrabil ... Stražnik je tekel za komisarjem in kričal: Prijeli so ga, ženo ga!

Mati je pogledala skozi okno — na trgu so se pokazali kmetje. Eni so šli počasi in premišljeno, drugi urno, zapenjaje spotoma svoje kožuhe. Pri stopnicah so vsi obstali in se ozirali nekam na levo ... Čudna tihota je vladala.

Tudi deklica je pogledala na cesto in hitela iz izbe glasno zaloputnivši duri. Mati je zadrževala, potisnila svoj kovček globlje pod klop in ogrinjavši šal šla urno k durim: nerazumljiva želja jo je prišla, da gre, da beži, in le s težavo jo je zadržala.

Ko je stopila na stopnice, ji je udaril oster hlad v oči in v prsi, zakašljala je in nogo so ji odrvenele — sredi trga je korakal Ribin z zvezanimi rokami na hrbtu, poleg njega dva policaja; pri stopnicah glavarstva je stala množica ljudi in molče čakala.

(Dalje prihodnje.)

Izkušnje slovenskega priseljenca

Piše Frank Kroll

(Nadaljevanje.)

Lelali smo vsak dan in tudi ob nedeljah, ker v tistih oddaljenih hriboh ni bilo nobene cerkve, kamor bi bili hodili molit in tožiti svoje muke, kar nam pa itak ne bi bilo nič pomagalo. Rudokopi se nismo na pobožnost ozirali, ker smo dobro vedeli, da z molitvijo si ne bomo nič zaslužili. Med hribi je bilo vsesplošno rudnikov, malih in velikih, rudarji smo pa le gledali, kako bi več zaslužili. V nekaterih je bilo uspešnih deset rudarjev, v večjih pa do petdeset. Delo se nam je dopadlo, ker je bilo lahko. Delovodja je prišel v prostor, kjer smo delali, je po dvakrat na dan. Glavna njegova skrb je bila, da nas je nadzoroval nekaj minut in pokazal, kako se mora delati. Kakor rečeno, smo bili zaposleni osem ur dnevno, na družabni račun smo imeli pa tudi pol ure oddiha, da smo povzili prigrizek. Meni se je ta sistem dopadel, zlasti ker nisem bil še nikjer prej uposlen, da bi imel plačan tudi tisti čas, ko sem prenehal z delom in povzli prigrizek. S tovarštem sva redno hodila na delo, ker sva hotela izkoristiti priliko, da bi čimveč zaslužila. V par mesecih sva si bila že prihranila par sto dolarjev vsak, ki bi na

karte, najbolj je bil pa vnet za "poker". V njegovi družbi sem se tudi jaz naučil iger, ki jih nisem prej nikdar igral. Sprvega sem igral za mal denar, tako da nisem dosti izgubil. V par tednih sem znal že dobro igrati, toda vedno sem izgubil in tako je precej dolarjev izginilo iz mojega žepa pri kvartanju. Končno sem izprevidel, da s kvartanjem ne bo nič in sem ga opustil. Sršič je pa še nadaljeval z igranjem, ker je skoro vselej dobil. Rad je poudarjal, da ima dvajsetletno prakso in zato tudi srečo pri igri. Dostikrat je priigral tristo do štiriisto dolarjev na mesec, a je vse zapravil, kajti bil je tudi prijatelj alkoholnih pijač in butlegarjev, katerim je nosil denar. Razume se, da so bili tudi drugi deležni dobrot in jim je plačeval pijačo, kadar so se zbrali v veseli družbi. Večkrat je šel v Salt Lake City, kjer je našel sebi enake pivske bratce, da so se potem vsi skupaj kratkočasili na razne načine. Obiskovali so prostitutke in se v njih družbi veselili in zabavali.

Po pordnevnem veseljačenju je bil Sršič suh in potem je moral nazaj v hribe in obnoviti staro življenje. Zopet je začel z igranjem in smukal rudarje in potem njih denar zapravil v par dneh. Tako je živel Sršič, ki je denar dobil na lahak način in ga potem brezmišlno zapravil.

(Dalje prihodnje.)

Najzanimivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Stanko Janež:

Sen kanclista Kvočke

Kvočka je prišel kar celo uro prezgodaj na postajo. Kupil si je peronski listek za en dinar. In zdaj, kaj se ti more le še hujšega pripetiti, Kvočka, kakor da moraš čakati? Čakaj, čakaj! Prišlo bo, saj mora priti. Prišel je na peron, na tisti neskončni, vsakdanji peron, ki mu ni nikjer konca. Zdelo se mu je, kakor pred vrati v večnost: ljudi je bilo malo, le tu pa tam je kdo posedal na ogoljeni klopi: bilo je kako kmečko dekletce, ki ni vedelo, kam bi se delo ves ta neskončni božji čas. Po mestu pohajati je kakor smrt, kar nenadno človeka — sam ne ve od česa — tako silno zapeče oči in ves je tako ubit, da bi najrajši kar tam na pločniku položil glavo in umrl. Vratar se je poslanjal ob svojem okencu in se mu je očitno dremalo. Kaj pa, na vsak način je moralo biti še prezgodaj.

Tako nekaj vsakdanjega je biti pisar v banki "Metropol", poleg tega si živčno bolan, neprestano moraš biti pripravljen, da spoštljivo dvigneš svoj pomekani klobuček in da upogneš hrbet. Nekaj časa je hodil gor in dol pred postajo, z rokama na križu. Ljudje so bili kakor iz lesa izrezane lutke. Postreški so leno postajali in si potrkavali s peto ob peto; bil je hud mraz, huhali so si v dlani toplo sapo, na brke se jim je obečalo ivje, rdeči nosovi so jim čemerno čepeli sredi obrazov in so bili skoraj že čisto modri od čezmerne žganja, ki so ga popili v bližnji postajni restavraciji. Bili so pa samo postreški in so trčili svoje življenje samo za to, da jih kdo pokliče, naj poneso ta in ta kovček tja in tja. Kvočka je nerazumno vztrajal in razgrnil škarnik. Preletel je z očmi debelo tiskane naslove: tragedije, same tragedije. Na primer: danes "Samomor blagajnika v Židovski ulici". In dan za dnem te žalostne statistike brezposelnih. Pohod gladnih v New York. Same nerazumljive stvari. Ali naj se ubije?

Ni, nič, vse skupaj nič ne pomeni. Kaj naj počne on s temi mastno tiskanimi naslovi? O, vse nekaj drugega je, kar mu more stokrat bolj razdražiti njegovo vsakdanjo, zvodenelo kri, da mu srce kar zatrepeta v mehki, tako prečudni slasti.

In kaj zato, če bi bil to kakšen čisto neznan spominček? Resnica, da ne bo nič drugega, kakor nekašen samo na pol resničen spominček: globoko na dnu duše ga ima skritega, prav tam daleč za devetimi zapahi in bog ne daj, da bi kdo zvedel za tisto, kar je bilo nekoč zdavnaj.

Zdavnaj je bilo, v tistih pradednih, sončnih dneh. Ali je bila pomlad, ali poletje? Sonce je sijalo, konstanji so tiho šelesteli. Zdaj konstanji nič več ne šelestijo, sonce postaja mrzlo, da čisto ledeno mrzlo. Skozi okno pisarne gleda samo kos dvorišča, na katerem gnijejo skladnice drv in kdaj sliši, kakor neusmiljeno zabrni od nekega iz bližnje cirkularke. Potem brni venomer, brni in ne preneha. Drugi dan je spet vse mrtvo. Sedi v pisarni in piše, od jutra do večera. Samo pisar je, njegov šef pa je kakor bog, bogat in oboževan, ves svet je njegov, sam smeh mora biti okrog njega, njemu pa za božjo voljo ne primakne k plači niti pare. Delaj, priden bodi! mu pravi. A on postaja star, tako neizrečeno star in brez vsega. Ko pride domov, ga čaka mrzla, nezakurjena soba, in ko leže, ni nikogar, prav nikogar blizu. Postelja je mrzla, z rokama lahko občuti temo, kako v težkih skladih plava preko njega daleč, venomer dalje, neprenehoma, kakor v kolobarju. Prav natanko ve: tam stoji miza, tu je omarica, na steni pa ura neprestano udarja svojo enakomerno — neizpremenljivo Kvočka ga grize in mu razjedla misli, mahoma se zgrozi nad samim seboj in se zagrmje z glavo. In ko se spet predrami iz groze in si gre z roko preko čela, blebta kakor bedak.

— Ta Kvočka bo ostal zmerom samo — Kvočka. Ta Kvočka

ka je zdaj pisar. Ta Kvočka samo piše in pisari in odlaga akte za akte, dan za dnem. Ta Kvočka se mora samo klanjati in trepetaje privzdigovati klobuček in molčati. Ta Kvočka nima nobene besede in je povsem navadna ničla. In po smrti ne bo Kvočke nikjer več, kakor da ga nikdar nikoder ne bi bilo. O saj ve, kako čisto pozabljen bo potem, ljudje se ne bodo hoteli spomniti, da je sploh kdaj živel. Kako strašno, okrutno je to življenje!

Ko pride nazadnje na peron (vsak večer hodi čakati vlakov, nekoč se bo zanj pripeljalo nekaj velikega, usodnega), mu njegovo drobno dušico spreleti neizmerno upanje in brezkončno hrepenenje.

Nocoj vendarle pride, prišla bo! Zagledal bo v daljavi lep, bel robček, kako mu maha v pozdrav: dvoje lepih, svetlo modrih oči se utrinja pod velikimi, vzbočenimi obrvmi; krasni, pšenični lasje padajo v lahkih valovih na njen mehki, topli vrat.

Zdajci bo stopila k njemu in ga lepo prijazno ogovorila:

— Pozdravljen, Kvočka! —

In njegove ustnice bodo samo tiho izpregovorile njeno ime:

— Eliza! —

Ponudila mu bo svojo drobno, nežno roko. Prsti se bodo strnili z njenimi —

Občutil je, kako mu je ob tej misli zaplala kri po vseh žilah, kako mu je bušila naravnost v lice, da ga je mahoma postalo kar sram, ko stoji tu na hodniku in čaka že celo večnost.

Čakal je večer za večerom, Kvočka je bil že do smrti utrujen od tega večnega, brezmejnega, brezsmiselnega čakanja, ki mu ni konca ne kraja. Njegove misli so postajale bolj, nič več ni mogel jasno presojati stvari, kakor so na tem svetu. Pred očmi so mu plesali akti, številke, blagajna; njegova drobena, prismojena, od tisoč misli in načrtov zbegana duša je pričakovala samo ene velike svetle svetlobe, da mu razsvetli tisto zrno teme, ki mu kakor železobetonski tlačni sanje in mu brani, da bi misli poletele tja nad oblake. Toda danes ali jutri se bodo morale njegove misli odločiti. Danes ali jutri se mora nekaj zgoditi. Danes ali jutri mora biti konec temu večnemu čakanju. In vendar —

— Priti mora, priti mora! —

Prav iz oddaljenega predmestja je prišel. Včasih se zgodi, da mu veter zanaša prav v oči, avtobusi prevažajo ljudi od enega konca do drugega.

Včasih je bilo mrzlo, da so šklepetale kosti. On pa nič. Prav nič mu ni bilo do vetra, do prahu, do avtomobilov, do ljudi. Plaval je na širokem morju hrepenenja in nekeje daleč je svetil svetilnik: ONA.

In dnevi beže. He, Kvočka, pazi, da ti ne raznese glavo!

Zdaj je pomlad.

— Pomlad, pomlad — blebta. Kvočka, ali slišiš? — Pomlad je! — Kvočka, komaj da se zave: — O da, res je! — reče samemu sebi. To čuti po tem, da pihljajo topli, južni vetrovi, da mu sonce meče toplejše žarke na obraz, da pričenje drevje zeleneti, in na ulicah zvonijo prebujeni, pomladni deklški smehi.

— Življenje! Življenje! ... vzklikne Kvočka. Ne, stopi, Kvočka, tu si čisto brez moči.

Bijo! — in življenje teče, drvi in na vozu Kvočka — kriliš z rokama, se prijemlješ za glavo — kam? Življenje drvi in pleše kakor splašeni konj in voz zapleše zdaj zdaj po klancu navzdol.

Da, da, zdaj je pomlad. Nekega dne je bilo, sonce sijalo sredi neba — ni se spomniti. Gospa je pozabila na ka in ga je pustila sredi ceste? — Gospa Eliza, kam odhite? — je zaplakal Kvočka. Čutil je, kako mu je odpelala rizičco, sklonila se je nadenj, je zadisalo po kolonjski prav tako je bilo in potem je prav narahlo dahnila v prst. Prosti si, Kvočka, adieu!

— Gospa Eliza! — je plakal Kvočka in je bil čist gubljen in pozabljen.

Gospa Eliza je šla in se vrnila.

Kvočka ni ničesar razvidel je, kako so se zani njeni boki, kako so zaplesale lače okrog njega in cesta je vihrala s hrbtom kakor je kadar napada. Vse je odšlo.

Ostal je sam. Samo ba Metropol je svetila s svojim menitim pročeljem, dva brsta moža sta strážila porta z ogromnimi pleči podpirali dani obok noč in dan. Sve bil velik, neskončen in se je šel v žaru sonca. Eliza je bila neskončnost, sonce, njena. Morda je ljubila Kvočka drobno, ubogo Kvočka? —

— ampak kaj je neki Aliza čaka v življenju prav za pravi proti Neskončnosti, proti cu, proti življenju. Res, nič sto navaden zanikarni nič samo nekaj pisar smo nek trinaajstem nadstropju v petstiridesetem oddelku banke tropol — kaj ne. Kvočka? —

— tri — pet — deset tisoč hočete! Ah, te prismojene čke! Toda tega je že davno, večnost.

Kvočka hodi spet v banko tropol pisat, včasih se spre na postajo, da vidi vlake in di. Res ga boli glava in misli so urejene, toda v vsem tem nekaj čudovitega, vanj za tuja zemlja: Stambul, Bukuresti, Praha. Drugač, nič posebnega, a tu sliši besede; tuji pogledi, svetle dre zenice in beločne izdati, skrivnostne strasti.

nja srečanja planejo vanj tega ne sme videti, kako se nejo ustnice, rajši nekoliko miži. Čutil je, da bi moral samo mižati. Mižati, mižati nikdar ne odpreti oči! Da daleč, neskončno daleč, vsega, kar ga obdaja, muči bi bil prost, svoboden, da bi slonil glavo na življenje in njem zaspal, da ne bi več mda se ne bi nikdar več preb in da bi spal večno, večno!

Tako? Kdo bi si le mislil takega!

— Zbogom, zbogom! Vse le! —

Svet je neskončen, je Kvočka z ustnicami in od Videl je, kako se mu kladi ljudje:

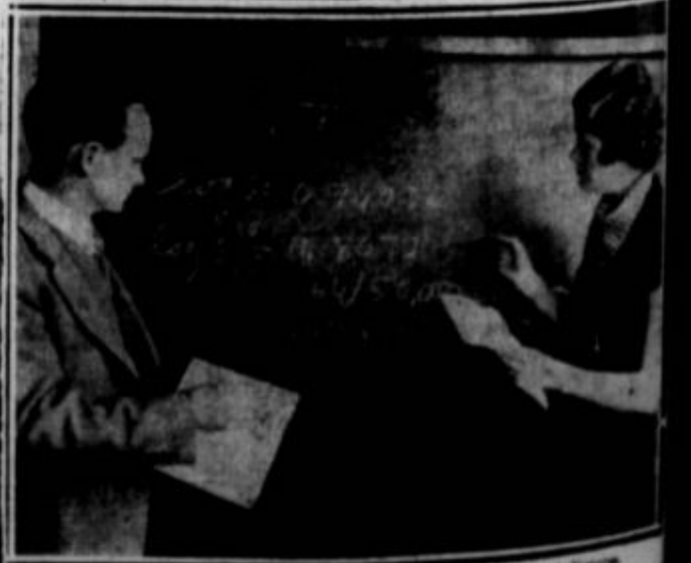
— Pozdravljen, Kvočka! avidenje! —

Toda nazadnje si je to samo mislil.

Bilo je jutro, ko je svojim bleščečim sijem prilo malo mestece, in ko meščanom po udih še razlila sladka, opojna jutranja topla ko se pernice dehteile od gilih zakonskih objemov, ko po ulicah hitele prve razna časnikov in se strážniki neno pričakovali četrte ure, da zamenjajo novi, ko je črno belem stalo v teh časopisih.

VELIKA PONEVERBA BANKI "METROPOL"

Kanclist Kvočka pobegnil znano kam

Denverski poštini urad je moral uposliti nad sto novih ljudi, ki sta dobila službo.